

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

2025-05-23

Ärendenummer

NV-07136-24

Sammanfattning av anteckningar till referensgrupp dialog 1

Förslag till nationell plan för naturrestaureringsförordningen

Det här är en sammanfattning av anteckningarna från referensgruppsmötet den 6 maj 2025. Sammanfattningen är AI-genererad och en mer detaljerad variant finns. Syftet med mötet var att deltagarna bidrog med sina erfarenheter, kunskaper och perspektiv till den nationella planen för naturrestaureringsförordningen. I sammanfattningen skriver vi inte vilken aktör som har sagt vad.

Datum: 250506

Deltagare:

Birdlife
Business Biodiversity Sweden
Energiföretagen
Forskarsamhället representeras av åtta personer från Göteborgs universitet, Uppsala universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Lunds universitet, Umeå Universitet, Mittuniversitetet samt KSLA
Fältbiologerna
Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) representeras av två personer; en från jordbrukssidan och en från skogliga sidan.
Life2Taiga
Länsstyrelserna (LST) representeras av sex personer från Västerbotten, Östergötland, Jämtland, Skåne och Stockholm
Naturskyddsföreningen
Skogsindustrierna
Stora Enso
Sveaskog
Svenskt Näringsliv
Sveriges allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)
Sveriges fiskares producentorganisation
Sveriges hembygdsförbund
Vattenfall
WWF

Arrangerande myndigheter från Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen

Vilka åtgärder och styrmedel behövs för att uppnå förordningens mål och krav?

För att uppnå målen i EU:s naturrestaureringsförordning (NRF) krävs:

- bättre implementering av befintliga lagar,
- ökad samverkan mellan aktörer,
- ekonomiska incitament,
- minskade målkonflikter,
- tydligare ansvarsfördelning och långsiktig finansiering.

Föreslagna åtgärder och styrmedel

Ekonomiska incitament och resurser

Ersättning till markägare vid brukandeförbud eller naturvårdsinsatser.

Ökade statliga anslag och nya stödformer.

Identifiera och avskaffa skadliga subventioner.

Bonus-malus-system och naturrestaureringsfonder.

Förbättrad styrning och implementering

Analysera och tillämpa befintliga styrmedel bättre (ex. miljöbalken, artskydd).

Tydlig lagstiftning och vägledning, särskilt kring "icke-försämringskrav".

Effektivare tillstånds- och rapporteringsprocesser.

Samverkan och lokalt engagemang

Regionala samordnare för biologisk mångfald.

Lokala samarbetsprojekt mellan markägare, kommuner och myndigheter.

Plattformer för dialog och konfliktlösning.

Kunskap, kompetens och utbildning

Stärka rådgivning, uppsökande verksamhet och informationsspridning.

Ökad förståelse bland markägare och allmänhet.

Samla in och tillgängliggöra data om naturvärden.

Förenkling och förutsägbarhet

Harmonisera lagstiftning och minska administrativ börda.

Underlätta för företag och små aktörer att delta.

Forskning och uppföljning

Långsiktig miljöövervakning och uppföljning av åtgärder.

Utvärdera effektiviteten i restaureringsinsatser.

Hinder och målkonflikter

- Polarisering kring skogsbruk.
- Rätt till ägande vs. miljömål.
- Livsmedelsproduktion, försvar och klimatmål kan kollidera med naturvård.
- Brist på finansiering, kapacitet och tydliga mål.

Hur kan din organisation bidra till att genomföra de åtgärder som ni föreslår?

Olika aktörer – myndigheter, universitet, organisationer, näringsliv och ideella – har specifika roller i att bidra till genomförandet av naturrestaureringsåtgärder. För att lyckas krävs samverkan, kunskap, resurser, incitament och förenklade processer.

Exempel på bidrag från olika aktörer

Myndigheter och länsstyrelser

- Bidrar med kunskap, lokal förankring, åtgärdsarbete i t.ex. våtmarker.
- Brist på resurser för att hinna med tillsyn och bevakning.
- Vill arbeta med både morot och piska, men betonar vikten av frivillighet.

Universitet

- Tillhandahåller forskning, uppföljning, miljöanalys och övervakning.
- Vill bidra mer till kommunikation och samhällspåverkan (tredje uppgiften).
- Efterlyser bättre samverkan med myndigheter.

Ideella organisationer

- Utför inventeringar, praktiska restaureringsinsatser och kunskapsspridning.
- Har ofta brist på resurser men stor praktisk erfarenhet.
- Frivilliga bidrar mycket men behöver stöd.

Markägare och näringsliv

- Betonar vikten av frivillighet, incitament och tydlig kommunikation.
- Poängterar att åtgärder måste vara lönsamma eller värdeskapande.
- Efterfrågar enklare tillståndprocesser och minskad byråkrati.

Hinder och behov

- Resursbrist, särskilt hos myndigheter och ideella.
- Tvetydig lagstiftning och svår byråkrati (särskilt för restaureringsåtgärder).
- Målkonflikter (ex. biologisk mångfald vs. virkesproduktion).
- Behov av samordnare, enklare verktyg, bättre kunskapsspridning.

Vad krävs för att lyckas med föreslagna åtgärder och styrmedel?

Framgångsfaktorer

- **Tydlig lagstiftning och rättssäkerhet** – aktörer måste veta vad som gäller och var.
- **Ekonomiska incitament** – exempelvis ersättning vid brukandeförbud, stöd till betesmarker, biokrediter.
- **Kunskap och kommunikation** – både till allmänhet, politiker och markägare.
- **Planering på landskapsnivå** – helhetsperspektiv behövs för åtgärdernas effektivitet.
- **Flexibilitet och anpassning** – olika områden och branscher har olika förutsättningar.

- **Politiskt mod och långsiktighet** – för att genomföra förändringar och skapa stabila ramar.

Hinder

- **Osäkerhet kring tolkningar och definitioner** – t.ex. vad som räknas som restaurering, referensarealer, "icke-försämring".
- **Målkonflikter** – t.ex. biologisk mångfald vs. produktion (skogsbruk, vattenkraft, fiske).
- **Bristande finansiering och resurser** – särskilt hos myndigheter.
- **Komplex och motstridig lagstiftning** – strandskydd, vattendirektiv, artskydd.
- **Låg kännedom om NRF i samhället** – behöver större folkbildning.

Exempel på lösningar och initiativ

- Frivilliga avsättningar (t.ex. OECM) bör kunna räknas in.
- Samarbete mellan myndigheter, företag och forskare.
- Kunskapsspridning om vad restaurering innebär och varför det görs.
- Stöd för lokal samordning och åtgärdsarbete.
- Tydligare incitament och erkännande för företag och markägare som gör insatser.

Finansiering av naturrestaureringsåtgärder

Insikter

- **Åtgärder kommer att bli kostsamma** för samhället.
- **Finansiering är avgörande** för att lyckas – både för att genomföra åtgärder och för att möjliggöra samverkan och utbildning.

Exempel på positiva effekter

- Naturbetesmarker kan bli **lönsamma för företagare**, vilket visar på möjliga vinster med rätt incitament.

Vad behövs?

- Ersättning till markägare.
- Resurser för praktiska åtgärder.
- Utbildning av personal.
- Tids- och resurskrävande samverkan mellan aktörer.
- Effektiv upphandling och fördelning av medel.

Ansvarsfördelning

Myndigheter (inkl. Länsstyrelser, sektorsmyndigheter, Naturvårdsverket)

- Ska **samverka bättre**, tillhandahålla **faktabaserade underlag**, utveckla metoder och följa upp åtgärder.
- Ansvarar för att **signalera till regeringen** när styrsignaler är otillräckliga.
- Borde delta mer i **regionala dialoger** och ha **tydligare roll i planprocesser**.
- **Får allt fler uppgifter men mindre resurser**.

Kommuner

- Kan bidra med **inventering**, samordna **klimatanpassning** och jobba med **gröna miljöer i städer**.
- Behöver **rådighet och finansiering** för att agera.
- Förväntas delta i restaurering, men ofta utan tydliga mandat.

Markägare, näringsliv, civilsamhälle

- **Civilsamhället** kan bidra med restaurering om rätt förutsättningar ges.
- **Företag** vill bidra, men behöver incitament och tydliga regler.
- **Markägare** efterfrågar morötter snarare än piskor – ersättning och respekt för lokal kunskap.

Identifierade synergier mellan naturrestaurering och andra samhällsmål**Klimat och miljö**

- **Våtmarker** kan skydda mot översvämningar och lagra vatten.
- **Blandskogar och kontinuitetsskogsbruk** bidrar till klimatanpassning, kolsänkor och biologisk mångfald.
- **Restaureringsåtgärder** bör anpassas till framtida klimatförändringar (prerestoration).

Stadsmiljö och bebyggelse

- Grönare stadsmiljöer kan minska värmeöar, ge skugga, förbättra hälsa och trivsel.
- Samhällsekonomiska vinster genom klimatanpassning kan bli drivkraft (t.ex. minskade försäkringskostnader).

Jord- och skogsbruk

- Lantbrukare har lokalkännedom och kan bidra till t.ex. vattenförvaltning.
- Synergier finns i gränslandet mellan jord- och skogsbruk, särskilt vid gränsmarker.
- Alternativa skogsbruksmetoder gynnar både klimat och biologisk mångfald.

Energi och infrastruktur

- Kraftledningsgator och andra infrastrukturmiljöer kan användas för restaurering och biologisk mångfald.
- Vattenfall lyfter behovet av affärsmässiga incitament och kommunikation kring nyttan.

Samhällsstyrning och samverkan

- Många aktörer vill se positiva incitament kombinerat med tydliga regler.
- Polariseringsen mellan intressen behöver ersättas av samarbete.
- Kommunikationen till allmänheten är central för acceptans (ex. "BIMBY" – *Better in my backyard*).

Vilka samarbeten ser du/ni behövs för att uppnå positiva synergier och lyckas med restaurering av natur?

Huvudpunkter

- **Lokala aktörer behöver mötas och utbyta kunskap** – mycket arbete sker lokalt.
- **Medborgarforskning har potential**, men trösklarna är höga – många känner sig inte delaktiga.
- **Kommuner kan spela en nyckelroll** genom att ta initiativ för att engagera allmänheten.
- **Samarbete mellan skogsföretag och ideella organisationer**, som Naturskyddsföreningen, lyfts som positivt exempel.

Vad saknas i befintlig lagstiftning för att uppfylla EU:s restaureringsförordning (NRF)?

Huvudbrister

- **Tillämpning och tillsyn** av befintlig lagstiftning brister ofta mer än lagstiftningen i sig.
- **Samsyn saknas** mellan olika nivåer (lokalt, regionalt, nationellt) och mellan EU-länder.
- **Rättssäkerhet och tydlighet** krävs för både markägare och myndigheter – nuvarande system upplevs som otydligt och oförutsägbart.

Vad behövs?

- **Nya skyddsformer** som kombinerar naturvård med brukande (t.ex. frivilliga avsättningar).
- **Bättre möjligheter för ekonomisk ersättning** – särskilt för restaurering av betesmarker, naturvård och långsiktigt brukande.
- **Standardiserade metoder** för att mäta och kvantifiera biologisk mångfald.
- **Koppling till andra regelverk** som plan- och bygglagen, vattenförvaltning, klimatlagstiftning.
- **Styrmedel som inte bara bygger på förbud**, utan också incitament och samarbete.

Hinder och målkonflikter

- **Artskyddsförordningen** försvårar ibland restaureringsåtgärder.
- **Avskogningsförordningen** står i konflikt med NRF enligt vissa aktörer.
- **Parallella processer** (NAP, N2000, klimatanpassning etc.) skapar osäkerhet och dubbelarbete.
- **Kommunal självbestämmanderätt** begränsar möjligheten att styra mot ekologisk kompensation och grön infrastruktur.

Föreslagna lösningar

- Skapa **naturvårdsavtal** mellan parter.
- Se över **statsstödsregler**, så att medel kan betalas ut mer effektivt.
- Inför **styrmodeller för grön infrastruktur och ekologisk kompensation**.
- Utveckla **nya affärsmodeller** och se över skattefrågor (ex. biokrediter).

- **Tydliggör myndighetsroller och ansvar**, inklusive vägledning till kommuner.

Motsättningar mellan EU:s restaureringsförordning (NRF) och nuvarande lagstiftning

Identifierade målkonflikter och hinder

- **Avskogningsförordningen** kan stå i konflikt med NRF, särskilt när skog ska omvandlas till betesmark.
- **Klimatmål vs. biologisk mångfald** – extensivt bete kan öka utsläpp (LUCLUF), och vissa klimatåtgärder (t.ex. fodertillsatser) fungerar inte för naturbete.
- **Artskydd, strandskydd och andra skyddslagar** kan försvåra eller fördröja restaureringsåtgärder.
- **Plan- och bygglagen** samt andra strategier eller regelverk kan gå i motsatt riktning från NRF.

Systemiska utmaningar

- **Lagstiftningen är fragmenterad**, flera lagar motverkar varandra eller är otydliga i tillämpning.
- **Målkonflikter inom naturvården själv**, t.ex. skydd av vissa arter kan stå i konflikt med bevarandet av andra.
- **Oklar ansvarsfördelning** mellan nationell, regional och lokal nivå samt osäkerhet kring referensarealer och uppföljning.

Förslag och behov

- **Förtydliga rollfördelning och regler** i förhållande till NRF.
- **Skapa fonder och ekonomiska verktyg** för att hantera motstridiga mål.
- **Utveckla regionalt anpassade lösningar**, inte en modell för hela landet.
- **Utvärdera och anpassa stödsystem**, så att det inte blir hinder för restaurering.

Miljöpåverkan av föreslagna åtgärder och styrmedel

Positiva effekter

- **Bättre markkvalitet** och ökad biologisk mångfald genom restaurering, särskilt i jordbrukslandskapet.
- **Våtmarksåtgärder** ger synergier med klimatanpassning och beredskap.
- **Småbiotoper** kan förbättra förhållanden för pollinatörer och rovinsekter.
- **Militära övningsfält** och **vindkraftsfundament** kan fungera som naturmiljöer.
- **Solcellsparkar** kombinerat med extensivt bete kan ge dubbel nytta.
- **Naturvård med hästar** bör utforskas vidare.
- **Stärkt resiliens mot klimatutmaningar** såsom torka.

Utmaningar och risker

- **Tidsaspekten** – effekterna av åtgärderna kan dröja, vilket kräver långsiktigt stöd.
- **Målkonflikter i stödsystem** – risk att nya åtgärder motverkas av existerande stöd till miljöskadlig verksamhet.
- **Felplacerad energiskog** kan missgynna biologisk mångfald.

- **Risk för subventioner som drar åt olika håll** – man måste se till helhetsbilden.

Övriga inspel om EU:s restaureringsförordning (NRF)

Tydlighet och definitioner

- **Stora utmaningar med otydliga begrepp och parallella mål** (NRF, miljömål, Agenda 2030 m.m.).
- **Behov av tydliga definitioner** för t.ex. naturtyper, referensarealer, "gott tillstånd" och icke-försämringskrav.
- **Risk för överimplementering** – måste skilja mellan **EU:s miniminivå** och **nationella ambitioner**.

Ekonomi och finansiering

- Finansieringen är central: **bidrag, fonder, marknadslösningar** (kolkrediter, habitatbanker).
- **Långsiktiga stödformer** och kontinuerlig tillgång till medel behövs.
- Samhället måste bidra mer ekonomiskt, **inte bara markägare och företag**.

Samverkan och styrning

- Stort behov av **samordning mellan myndigheter, sektorer och nivåer**.
- **Dialog med markägare och näringsliv** avgörande för acceptans.
- **Civilsamhället** och lokala aktörer (inkl. kommuner) har viktiga roller.

Landskapsperspektiv och målkonflikter

- **Landskapsnivån ofta förbisedd**, trots att det är där många mål möts.
- **Målkonflikter** mellan biodiversitet, klimatmål, livsmedelsproduktion, försvar och markanvändning.
- Fokus bör vara på **att skydda det som redan är värdefullt**, inte enbart på ny restaurering.

Uppföljning och kunskap

- Behov av **nationell samordning av data och uppföljning**.
- **Indikatorer måste vara mätbara och jämförbara** över tid och plats.
- Risk att **för mycket uppföljning hämmar åtgärder**.

Kommunikation och legitimitet

- Allmänheten känner knappt till NRF – **folkbildning och engagemang krävs**.
- Viktigt med **positiv återkoppling och synliggörande av goda exempel**.
- Undvik att skapa misstro eller upplevda orättvisor.